

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ՀԱՄԱՅՈՒՅՆ ՀՆՈՒԱԳՐԻ ՄԵՆՕՒԻ ՍԵՐՈՑ ԻԶՄԻՍԾՆԻ, Վրաստանի և Իմերէթի հայոց վիճակային պատգամաւորի յայտնում է, որ մարտի 8-ին եղեալ ընտրութիւնը Տիֆլիսի վիճակի պատգամաւորի ոչնչացուցեալ է Սինոքի օրագրութեամբ, և նշանակած է ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ վիճակային պատգամաւորի սոյն ԱՊՐԻԼԻ 22-ին, նախագահութեամբ Սինոքի անդամ Աղաւանեանց սրբազան եպիսկոպոսի: Ուստի հրաւիրվում են բոլոր ծխական ներկայացուցիչը եկեղեցեայ ներկայանալ ընտրութեանը: Նոր ընտրութեանը պարտին մասնակցել առաջին անգամ ընտրեալ ներկայացուցիչը եկեղեցեայ Հաւաքարի ԼՈՒՄԻՆԱՐԻՆԻ, ԷԶՄԻՍԾՆԵՑԻՈՑ սուրբ Գէորգայ և ԿՈՒՄԻՍՈՒՄ գործակալութեան: Այն ընտրողը, որին որ և ինչ պատճառով չեն կարող ներկայանալ ապրիլի 22-ի ընտրութեանը, իրաւունք ունեն իրանց ձայնը նորոգ ընտրելի վիճակային պատգամաւորի մասին տալ ուրիշին փաւերացուցեալ հաստատմանը:

Անդամ Կոնստանտինայի Ղևոնդ աւագ քահանայ Խարազեան
(№ 42) 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու կուսակցութիւններ. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ինքնվիճակային պաշտպաններ. Էջմիածնի շինութիւնների նորոգութիւնը. Նախակ Նոր-Բաղնայի. Նախակ Շուշուց. Նախակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թիֆլիս. Լճաճի անարկիստներ. Թիֆլիսայի պատգամաւորներ. Կ. Պոլսի մամուլը. Պարզ քաղաքը մարտի 8-ին. Նախակ Թիֆլիսայի. Արտաքին լուրեր. — ՀՆՈՒԱԳՐԻՆ. — ԲՈՒՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲՈՒՍԱՍԻՍԿԱՆ. Վիճակային միջադրային երաժշտական-թատերական ցուցահանդէսը:

ՆԵՐՔԻՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կուսակցութիւն անուանվում է մարդկանց այնպիսի մի ժողով, որն ունի գործողութեան եղանակի մի յայտնի պրոգրամ, որը ղեկավարվում է մի որոշ գաղափարով: Իսկ երբ որ մարդկանց մի խումբ, չունենալով ոչինչ որոշ պրոգրամ, չը ղեկավարվելով որ և է գաղափարով, աչքի առնել ունի միմյանի շահը. — դա կուսակցութիւն չէ:

Ինչ կուսակցութիւն է այն կուսակցութիւնը, որը յանդիմանի իրան պահպանողական անուանել. հարկաւոր ժամանակի, երբ իր շահն է պահանջում, կեղծաւոր կերպով ցոյց է տալիս թէ յարգում է իշխանութիւնը, իսկ մի քանի օրից յետոյ, երբ նոյն իշխանութեան արձակած վճիռը իրան ձեռնառու չէ ծաղրի առարկայ է դարձնում նոյն իշխանութիւնը, համարում է այդ իշխանութիւնը մի ինքնակոչ ոյժ, որի կամայականութեանն ու ոտնա

նկնողական շահն ունեցողներից, ապա իրար մէջ ազգականական կապեր ունեցողներից, իրար մէջ փոփոխ գործեր ունեցողներից, իրար մէջ նիւթապէս կախած անձներից: Միմեանցից նիւթական կախումը, ազգականական կապերը, այլ և այլ ազգային պաշտօններ իրանց ձեռքում ընդմիջող պահանջները, — ահա այն ցեղանոց, որը կապում է նրանց ամենքին իրար հետ: Գործունէութեան ուրիշ պրոգրամ. — չը կայ. վերացական առաջնորդող գաղափար. — բացակայ է: Կուս. գոյութեան համար, — ահա միջոցները սրանք են. նախ գրաւել դէպի գործը այն բոլոր մարդկանց, որոնց ձեռնառու չէ բեժիմի փոփոխութիւնը և ապա նիւթական շահն և ազգականական կապերի ձեռնառու պարտաւորեցնել մնացածներին սպիտակ քուէ տալ: Այդ կուսակցութեան մէջ են մտնում երկու իրար անող թերթերի խմբագիրներ, որոնք շատ լաւ գիտեն թէ բեժիմի փոփոխութիւնը իրանց թերթերը կրնան. մտնում են զարդների հոգաբարձուներ, որոնք իրանց պաշտօնները պիտի կորցնեն, մտնում են ուսուցիչներ, որոնք այդ նոյն հոգաբարձուներից են կախված, նոյն կուսակցութեան ամենամոլեւաւոր կուսակցից են դառնում հաշիւ չը տուած հոգաբարձուներն ու երեցփոխները, ապա իրանց կապեր ունենալով քաղաքային գործիչների և բանկային գործիչների հետ գրաւում են դէպի իրանց կուսակցութիւնը այդ գործիչներից իրանց ազգականների, իսկ այդ գործիչները, իրանց կողմից, քաշ են տալիս իրանց ետեւից բանկերի մէջ կրեւոր ունեցողներին, բանկերի պարտապաններին, վէճիկները դեղջողներին, որոնք կամայականաց իրանց պարտքներին սպիտակ քուէ պիտի տան: Ահա այն կուսակցութիւնը, որն իրան փառաւոր կերպով «պահպանողական» կուսակցութեան անուն է սեփականացրել: Ոչ մի պրոգրամ, ոչ մի գաղափար, այլ կուս. գոյութեան համար, երկուստեք ապագայում կատարած փոփոխութիւնը մասին հաշիւ տալու պարտաւորութիւնը, երկուստեք հոգաբարձուի, եկեղեցական երեցփոխի, ուսուցչի պաշտօնը կորցնելուց, ապա ազգականական կապեր, իրարից նիւթական դաւանական կախում. — ահա այդ կուսակցութեան գրոշակը:

Սյդ տեսակ կուսակցութիւն պահպանողական անունը չը պիտի կրէ: Մարտի 8-ի ժողովի մէջ միմեանց հանդէպ նստած էին երկու հակառակ կուսակցութիւնները. — մեր և նրանց:

Ինչ անասի մարդկանցից էր բաղկացած նրանց կուսակցութիւնը. ահա. ինչ անասի մարդկանցից: Նախ մարդկանցից, որոնք իրանց նիւթական շահն համար, կամ իրանց գոյութեան համար կուս. էին մընում: սրանք զարդների հոգաբարձուներ են, ուսուցիչներ են, ազգային դրամների զանապահներ են, երեցփոխներ են, պահպանողական ամպած թերթերի հրատարակողներ են, — մի խօսքով այնպիսի անձինք, որոնք բոլորն էլ շահն ունեն, որ այժմեան եկեղեցական բեժիմը մազի չափ անգամ չը փոխվի, որպէս զի իրանք կարողանան իրանց նախկին դիրքը հասարակութեան մէջ անխախտ պահպանել: Նրանք իրանց ետեւից քաշել էին դէպի ընտրողական դահլիճը և այնպիսի մարդկանց, որոնց հետ իրանք նիւթական, հասարակական, կամ ընտանեկան սերտ կապեր ունեն: Եթէ ուշադրութեամբ դիտենք այդ մարդկանց խումբը, կը համոզվենք, որ այդ ամբողջ խումբը բաղկացած էր՝ նախ գործի մէջ

անմիջական շահն ունեցողներից, ապա իրար մէջ ազգականական կապեր ունեցողներից, իրար մէջ փոփոխ գործեր ունեցողներից, իրար մէջ նիւթապէս կախած անձներից: Միմեանցից նիւթական կախումը, ազգականական կապերը, այլ և այլ ազգային պաշտօններ իրանց ձեռքում ընդմիջող պահանջները, — ահա այն ցեղանոց, որը կապում է նրանց ամենքին իրար հետ: Գործունէութեան ուրիշ պրոգրամ. — չը կայ. վերացական առաջնորդող գաղափար. — բացակայ է: Կուս. գոյութեան համար, — ահա միջոցները սրանք են. նախ գրաւել դէպի գործը այն բոլոր մարդկանց, որոնց ձեռնառու չէ բեժիմի փոփոխութիւնը և ապա նիւթական շահն և ազգականական կապերի ձեռնառու պարտաւորեցնել մնացածներին սպիտակ քուէ տալ: Այդ կուսակցութեան մէջ են մտնում երկու իրար անող թերթերի խմբագիրներ, որոնք շատ լաւ գիտեն թէ բեժիմի փոփոխութիւնը իրանց թերթերը կրնան. մտնում են զարդների հոգաբարձուներ, որոնք իրանց պաշտօնները պիտի կորցնեն, մտնում են ուսուցիչներ, որոնք այդ նոյն հոգաբարձուներից են կախված, նոյն կուսակցութեան ամենամոլեւաւոր կուսակցից են դառնում հաշիւ չը տուած հոգաբարձուներն ու երեցփոխները, ապա իրանց կապեր ունենալով քաղաքային գործիչների և բանկային գործիչների հետ գրաւում են դէպի իրանց կուսակցութիւնը այդ գործիչներից իրանց ազգականների, իսկ այդ գործիչները, իրանց կողմից, քաշ են տալիս իրանց ետեւից բանկերի մէջ կրեւոր ունեցողներին, բանկերի պարտապաններին, վէճիկները դեղջողներին, որոնք կամայականաց իրանց պարտքներին սպիտակ քուէ պիտի տան: Ահա այն կուսակցութիւնը, որն իրան փառաւոր կերպով «պահպանողական» կուսակցութեան անուն է սեփականացրել: Ոչ մի պրոգրամ, ոչ մի գաղափար, այլ կուս. գոյութեան համար, երկուստեք ապագայում կատարած փոփոխութիւնը մասին հաշիւ տալու պարտաւորութիւնը, երկուստեք հոգաբարձուի, եկեղեցական երեցփոխի, ուսուցչի պաշտօնը կորցնելուց, ապա ազգականական կապեր, իրարից նիւթական դաւանական կախում. — ահա այդ կուսակցութեան գրոշակը:

Նայենք այժմ ինչ մարդկանցից է բաղ-

կացած մեր կուսակցութիւնը: Մեր կուսակցութեան մէջ իւրաքանչիւր մարդը բոլոր միւսներից կատարելապէս անկախ է և զրանցից ոչ մէկը չէ ձգտում ոչ մի չափ պաշտօնի, այլ ամենքին կապում է միմյանի վերացական գաղափարը: Ահա մի քանի բեժիկներ, երբեքնալ հաստատմաններ, վաճառականներ, պաշտօնականներ, որոնք իրար մէջ ոչինչ կապ չունեն, իրարից ոչինչ կախում չունեն: Կայ մեր մէջ մի բանկիր, որը նոյն կուսակցութեան մէջ չունի ոչ մի ստորագրեալ կան ազատ պրակտիկայի բեժիկներ, կան նօտարներ, կայ մի քաղաքագիւլ, որոնցից ոչ որ կախված չէ, և որոնք իրանք էլ ոչ իրից կախում չունեն, կայ մի տետու, կայ մի ուսուցիչ, որոնք մեզանից կախված չը լինելով՝ նստել են մեր մէջ, այն ինչ նրանց շահը կը պահանջէր նստել այն հոգաբարձուների շարքում, որոնցից իրանց նիւթական գոյութիւնը կախված է: Մի խօսքով այդ բոլոր լաւ երեցփոխ միմեանց հակառակ տարրերին միացրել է ընդհանուր գաղափարը, իսկ գաղափարը: Լաւ նայեցէք այդ ամբողջ խմբին, լաւ դիտեցէք, հարց ու փորձ արեցէք, — և կը համոզվէք որ մեզանից ոչ մէկը միւսի հետ ազգական չէ: Այդ բաւական չէ, մեր կուսակցութեան մէջ կան մի քանիներ, որոնք ոչ թէ միմյան իրար հետ ծանօթ չեն, բայց և որոնք իրար հետ կուսած են, իրար տուն չեն մտնում, իրար անհաշտ թշնամի են, իրար հետ չեն խօսում, իրար ձեռք չեն տալիս, իրար գլուխ չեն տալիս, — բայց ընդհանուր վերացական, անհաճախ գաղափարը նրանց բոլորին այն աստիճան սերտ կապերով կապել է, որ իրանք ընտրել են իրանց համար մի թիւնաճու, որից նրանցից ոչ մէկը կախված չէ, և որը իր կողմից նրանց ոչ միմից էլ կախում չունի: Եւ այդ բոլոր տարրեր տարրերը, որոնցից մի քանիներ նոյն իսկ անձնական անհաշտ թշնամի են իրար, այն աստիճան միացած են ընդհանուր գաղափարով, որ մարդու նման միասին մտնում են ընտրողական դահլիճը, մի մարդու նման բողբոջում և դուրս են գալիս, մի մարդու նման էլ համերաշխ կերպով կը բուռնարկեն: Զեր կողմն են նիւթական շահ, գոյութեան համար կուս. ազգականական կապեր և փոխադարձ նիւթական կախում. — իսկ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԹԱՍԵՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԶԱՆԴԻՐ

Պ. Թ. ՏԵՐ-ՄԱՐԻՍԻԱՆ «Մշակ» № 38-ի համարում իր վիճակային գրած նամակով յայտնում է պ. Ներքին. Դաւանանցի Նեպոլից վիճակային վարչով Պետերբուրգ քաղաք, գերապետաւոր արքային Զ. Ա. Այստեղեանցի հետ նրա տեսակցել և վիճակային երաժշտական ցուցահանդիսին հայերին էլ էկզպոնենտ ներկայացուցիչ ունենալու հարցի արծարծումը:

Հայոց ազգիս պարծանք հռչակաւոր հայ-երգիչ-տնօր Դաւանանցի հասնելով երգեցողութեան բարձր աստիճանին, այսօր դարձանում է Կրօնաւոր մասնագէտներին: Մենք հայերս սխալ-վերանք, չը ճանաչեցինք, իսկ Եւրոպայի ընտանեց նրան, կրթից, շատ չուտ բեմ դուրս բերեց և ուղիղ մեր սխալը: Այս րօպէիս ինձ մօտ գտնվում է մի խաղական թերթ, որի մէջ մի բարձրաստիճան երաժշտ-պրօֆեսոր չէ իմանում ինչ կերպով գովարանէ պ. Դաւանանցի թէ ձայնը, թէ երգը, թէ ձեւը և թէ խաղը Պրօֆեսորը անուանելով նրան տաղանդաւոր օպերայական հսկայ արտիստ, օժտված բեմական բոլոր կատարելութիւն-

ներով կնքում է իր քննադատութիւնը, նկարագրելով «երօպացու» պ. Դաւանանցին արած ցոյցերը — օւղիտները: Դեռ մենք արժանի չեղած կարող այս տողերը և ուղարկել նրան մեր բարեմարդութիւնները՝ ընտրելով երկի մարդկային երաժշտութեան լուսն չը ցոյց տալու համար հասցնում է մեզ նրա ընտանեկան դժբաղդութեան — կնք վարժապետ մահուան լուրը: Դաւանանցի այժմ Պետերբուրգ է և չը նայելով իր վերջին պարագայում է իր գործով:

Ամառ վիճակային պարտաւորվում է «միջադրային» երաժշտական-թատերական ցուցահանդէս, որում հայերին մասնակցելու հարցի արծարծման պատիւը վերաբերում է մեր վիճակային Միւթական հայերին՝ մասնաւոր գերապետաւոր Զ. Ա. Այստեղեանցին, պատիւ, որ նրանք չեն մտադրել հանգամանքից օգուտ քաղել և արթնուն են դրա հրաւերը կարդալու: Այս, մեզ մասնակցելու անհրաժեշտ է, բայց ինչպէս մասնակցենք:

Այսօր արեւմտեան երաժշտական գիտական հեղինակութեան գրուածքներ այնպիսի շատ են, որ մուգիկական աշխարհը խեղդում է գրեթէ նրա մէջ: Զը նայելով այդ մուգիկական օվկիանոսի դալուժեան, երաժշտական աշխարհը դարձեալ պահանջ է դրում նոր հեղինակութիւնների, որովհետեւ արեւմտեան մուգիկան եկել հասել է այն կէտին, որ ինչ էլ նոր ցոյց տրվի, այլ ևս նոր չէ երևում, պահանջ կայ ոչ թէ նոր հեղինակութեան

առհասարակ, այլ նոր երաժշտական տարրի, այն է արեւելեան երաժշտական ամեն տեսակ պատկերներին:

Արեւելեան համարվում են բոլոր իրանց ձեռքերով հեղինակ, պարական և տաճական երաժշտութիւնները, որոնց մայրը արաբական է, սրանցից էլ ծագել է հայկականը. վերջինս աւելի ազդու է, եւրօպականին երաժշտութիւնը լինելու պատճառով: Սրանք բացի հայկականից՝ եւրօպացու ծագում կարող են յաղթանակ միայն մի քանի, իսկ ընդհանրիկ, մուսուլման գործը և զարմացնել ամենին չեն կարող, որովհետեւ նրանք տալիս են նոր մեղեդիներ և ոչ նոր ներդրանքներ, որ վարդապետ եւրօպացու համար ոչինչ նշանակութիւն չունի, ընդհակառակը դուր գրգռում և զարմացնում է: Ներդրանքակութեամբ ներկայացնել էլ չէ կարելի, որովհետեւ դեռ չէ երևում եւրօպական ասիական և դեղարեւմտեան քաջ եւրօպական երաժիշտ, որ գրէր և տար արեւմտեան ազգերին, իսկ ի՞նչ կամենայ եւրօպացին ներդրանքակութիւն գրել ասիական մեղեդիին՝ կաղաւաղէ: Հետևապէս առ այժմ արեւելք իր էկզպոնենտը այդ ցուցահանդիսում չէ կարող ունենալ:

Զէ կարող է հայը, ի՞նչ նա իր երաժշտութիւնը ներկայացնելու է վերջինս ասիական ձեւով, գին համար կը լինի անտղի ծառայութիւն, հեռացնելով միանգամայն իւրօպացուն մեր երա-

ժշտութեան դարգացման հետամուտ լինելուց և դադարի կաղմուցը մի քանի տոնոսեղ տարրերի:

Կարող ենք էկզպոնենտ ունենալ մասնակցել ցուցահանդէսում, ի՞նչ մեր երաժշտութիւնը ներկայացնենք ներդրանքակութեամբ և մենք աշդու թիւն կունենանք: Չանեմ դեռ մի մեծ ծրարի մասին, որը այս րօպէիս կարելի է ստեղծել, այլ մեր մի եկեղեցական «Տէր ողորման» քառաձայն քորբոր պիտի անէ: Բայց իմ հասկացած քառաձայն եւ ասում է ոչ այլ ներդրանքակութեամբ կամ աններդրանքով գրուածք: Եթէ քառաձայն չը լինի՝ վատ է *): Սխալ կարծիք է որ ասում են, թէ Էջմիածին տաճարում երկձայն կերպում են և դուրեկան է: Կուրեկան է երկում նրա համար, որ նրանից լաւ չեն լսել. մի և նոյնը, ի՞նչ լաւ քառաձայն լինի, անհամեմատ լաւ է: Երկի քառաձայն փորձեր երկը են և վատ են դալի, որ երկձայնը նախամեծք է համարվում այնուհեղ իսկ ի՞նչ վատ քառաձայն լինի՝ աւելի վատ:

Եկեղեցական երգերից տէր-Եղիշիկի գրած քառաձայն պատարագի արարողութիւնը բոլորովին սխալ է: Թիֆլիսի օպերայի նախկին դիրժօր Տրօֆիլի փորձերը չեն աշդուղի: Երաժշտական Բիանկինի քառաձայնը անաշդու կարելի

*) Միայնակ երգուածն էլ է քառաձայն, ի՞նչ կարելի ներդրանքակութեամբ:

մեր կողմը՝ միմյան լուր գաղափար։
Ձեր կուսակցությունները ձեր սե-
փական կաշու խնդիրն է։—մեր կուսակ-
ցությունն ողբերգորեն անհաջական գաղա-
փարն է։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆԿԼԻԶՄԻՍՏ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐ

«Արձագանք» լրագիրը աշխատելով ապացու-
ցանել, որ «Արարատ» ամսագիրը այժմ առանց-
պահանջանք չունի իր ընթերցողներին, այդ
ամսագիրը յուր լուրերը հետևելու տողերը,—
«ամենայն ներքին և անհատական պայտա-
պանում էր ուղղափառությունը, ոչ միայն խոս-
քով, այլ նաև բանի ու խոսքի դասիմանքով, կախա-
ղանքներով, խաղաղամտով, հրով և ջրով»։ (Արձ.
№ 31)։

«Արձագանքը» խմբագրությունը ուղղում է դե-
մոկրատիկ ընթերցողներին մտքերը և «Արա-
րատ» ամսագիրը պահանջարկների պայտապան-
ները խաղաղություն։

Մեր յոգունաձի նպատակը չէ հերքել այդ խա-
նութանը։ Մենք համոզված ենք, որ ոչ մի ըն-
թերցող չի հաւատալ այդ բանասերությունը։ Ձեր-
պարտությունը այնքան ակնհայտ է, որ մենք մինչև
անգամ «Արձագանքը» կուսակցությունն էլ այնքան
միամիտ չենք համարում, որ նրանք չը նկատեն
այդ։ Մարդ պետք է խելքից բոլորովին դուրս լի-
նի, որ կարծի թէ արդարապես կախաղան-
քաբանությունը դեմ էր ուղղափառությանը և ա-
ղանդաբանությանը և դեմ է ուղղափառությանը։

Հայաստանացի եկեղեցիները չեն ընդունել
ինկվիզիցիական սխիսմը և առհասարակ չեն
դիմել ինկվիզիցիական միջոցներին։ Մեր եկեղեցի-
ն միշտ փայլել է բուն քրիստոնեական համբերողու-
թեան ոգով։ Մեր եկեղեցու առանդությունները
դեմ են դահի, խաղաղամտի ու կախաղանքի։

Եւ այդպէս է միշտ նրանք, որոնք միշտ գո-
ւում են առանդապահություն, իրանք հակա-
ռակ են գնում առանդություններին, եթէ որ այդ
առանդությունները համակրելի են, լուսավոր են,
ազատամիտ են։ Այդ պայմանները ուղղում են պա-
հեք ընդ այն առանդությունները, որոնք իրանք
ձեռնառու են և ուրախություններ քանդում են այն
առանդությունները, որոնք իրանք չանկրի և հա-
յեացներին դեմ են։

Ասեցեք, երբ է մեր եկեղեցին առանդություն
դարձրել խաղաղություն և կախաղանք։

Ասեցեք, որ այն համակրելի եկեղեցուցիք դեմ
չի լինի աղանդաբանությանը դեմ գործ դրված ին-
կվիզիցիային։ Հարցե՞ք պատկերը Հայրենիք և
նրանից սովորեցե՞ք այն եկեղեցու առանդությունը։

Բայց դուք չէ՞ք հարցնի, դուք ինքներդ այդ լա-
զիտե՞ք։

Մտախառն. Տ. Յովհաննիսեան

է համարել, որովհետեւ ինքը արհեստը միայն լա-
զիտաբան և ասիական մուգիկան չիմանալով՝ ու-
զին չէ հասկացել։ Մտախառն կանգնեցող գը-
րածը ուսուցանել է հնչում։ Պետքը որդիներ մի-
բան չէ։ Պ. Էլմասթյանը դեռ յայտնի չէ։ Կ.
Պօլսոն միանշան է։ Վիեննայի Միլիթարիստ միա-
բանությունը եւրոպական է գրել, բայց գերապայ-
ծաւ Այտնեան ամեն ջանք է գրել երգի ուղիւ
պահել, որը չը գիտեմ որչափ աջողակ է։

Աշխարհական երաժշտական գրուածների մէջ
միայն է Չուխանեանը, որը աւելի՛ կարելի է
ասել ընդհանուր արեւելեան է։ Կան և ուրիշ
փոքրիկ լի թերութիւններով և հայկական բնու-
թիւնից զուրկ հեղինակութիւններ, որոնց մասին
լաւ է լուր։ Իմ գրածներէս ոչինչ չը կայ տպած։
Այս է ահա մեր գրականութիւնը և սրանցից
պէտք է ներկայացնել։

Նթէ վճռում ենք մասնակցել ցուցահանդէսին,
վճռած համարները և այն, որ լուր մեղեդիական
գործ չէ կարելի ոչ ներկայացնել և ոչ երգել
կամ նուագել, այլ բոլորն էլ պէտք է ներդաշնա-
կական ուղղութիւն ունենայ, որպէս զի հասկա-
յի մեր մեղեդիների և հեղինակութիւնների գե-
ղեցկութիւնը։

Մասնակցել կարելի է երկու կերպ. առաջինը՝
ներկայացնելով հեղինակութիւնների և հաւաքա-
ծուների գրուածներ, թողնելով ցուցահանդէսին
իրան կարգաւ, երգել, նուագել և հասկանալ, իսկ
երկրորդը՝ անձամբ ներկայանալով երգել, նուա-

ԷՋՄԻԱՏՆԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆԸ

«Արարատ» ամսագիր և առհասարակ լրագիր-
ները հաղորդած տեղեկութիւններէն իմացանք մի-
ուրիշ նպատակին, որ սխալը արդէն ձեռնարկել
է նորոգել էլ միանշան վանքի մի քանի շինութիւն-
ները, և գլխաւորապէս միաբանների խոցերը։

Ով տեսել է Էջմիածնի միաբանների միջո-
խառն, պատիկ և ամեն կողմից հակառակորդական
խոցերը նա, առանց բժիշկի և առանց առողջա-
պահ լինելու էլ կը հասկանար, թէ յիշատակն անկա-
րելի է ապրել այդ տեսակ բնակարաններում։

Ուստի ամեն մի բարեխիղճ մարդ, ինչքան էլ
նա ինքնից զուրկ լինէր, պարտաւոր էր չորս-
հակաութեամբ և ուրախութեամբ ընդունել այն լու-
րը, թէ հոգեւոր իշխանութիւնը արդէն ձեռնար-
կել է մի փոքր կարգի բերելու Էջմիածնի շինու-
թիւնները և միաբանների բնակարանները։

Բայց որ լաւ բանը չէ ունեցել իր անմիտ հա-
կառաւորները։

Մենք առիթ ունեցանք մի քանի նկատողու-
թիւններ արելու, թէ ինչ հարկաւոր են լաւ շի-
նութիւններ, լաւ խոցեր, լաւ բնակարաններ։—
միաբանները կարող են այժմանում էլ բաւակա-
նանալ։

Ձեռք կարող մասնաւոր չանել այդ տեսակ
կարծիք յայտնողներին վրա, թէ էլ դրանք միջո-
նի հոգի էլ լինեն,—որովհետեւ դա լաւ ապացոյց
է, թէ ինչպէս մարդիկ անհասկանալի թշնամութիւ-
նից դուրս, իրանք թող են տալիս հերքել և
ուրանալ այնպիսի բաների օգտաւետութիւնը, որն
հասկանալի է նոյն իսկ Աթիւրիկայի սեւամորթներին։

Հայոց մայր-աթուր պէտք է լինի շէն, պայե-
լու, գեղեցիկ,— և ոչ թէ աւերակ, գծուծ, որպէս
զի տեսնողը դժպիւլի, և ոչ թէ ցաւ դրա։ Եւ
չորհակալութեան արժանի է միմյոց, որ ձեռ-
նարկել է այդ գեղեցիկ գործին։

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ

Ապրիլի 5-ին
Առողջաբար ջրերից և բարեխառն կլիմայից
զուրկ շատ քաղաքների ու գիւղերի բնակիչները
առհասարակ այն համոզմունքի, այն կարծիքի
են, որ Նոր-Բայազետի փողովորդը լուսնու հա-
մար ունի ակախակիտ աղբիւրներից բխող սառ-
նոցակ ջրեր։ Այդ համոզմունքը և այդ կարծիքը
մենք մտածել սխալ ենք համարում, գտնէ այն
պատճառով, որ Նոր-Բայազետի բնակիչներից չա-
տերը, անանանդ «Կալիւր», «Երան» և «Ինքի-
ռակ» կոչված թաղերի բնակիչները զուրկ են
այդպիսի աղբիւրների ջրերից։ «Կալիւր» թաղա-
կաններից բաղկացած աղբաւր բնակիչները ստիպ-
ված են իրանց լուսնու և բանիցնելու ջրերը վեր-
ցնել հորերից, որոնց ջրերը շատ վատ է աղ-
բում մարդու առողջութեան վրա։ Ուրիշ կերպ
չեն կարող անել, քանի որ թէ գետերը և թէ աղ-

բել և հասկացնել։ Այս երկուսն էլ հարկաւոր են։
Առաջինը հարկաւոր է դեռ համար, որ նրանց
ներկայացնելու կամ ուղարկելու համար մի ա-
ռանձին դժուարութիւն չը կայ, և միանգամից
կարելի է ուղարկել շատ բաներ, դանադան կող-
մերից և անձերից, և որչափ շատ՝ այնչափ լաւ։
Երկրորդը անհրաժեշտ է նրա համար, որ առանց
հայերի անձամբ երգելու և նուագելու՝ շատ
կարելի է՝ առաջինը բոլորովին չը հասկացվի և չը
լինի թէ դրանով եւրոպացին սխալ կարծիք կազմ-
մեր հայկական երաժշտութեան մասին։

Հայ երաժիշտ-հեղինակ պ. Չուխանեան, հան-
դիսացնելով իր օպերաները և մանր գրուածները,
կարող է յանձն առնել մասնակցելու երկու կերպն
էլ. թէ առաջինը—աշխատասիրական և թէ երկ-
րորդը—կատարողական՝ հրաւիրելով իրան հետ և
ուրիշ հեղինակներ և կատարողներ, և որովհետեւ
նրա գրուածները ընդհանուր արեւելեան են նա կը
լինի ներկայացուցիչ այդ ճիւղին։

Եւ էլ տալիս եմ բոլոր իմ գրուածները,
նոյնը պէտք է անեն և միւս մասնակցել ցան-
կացողները, որոնց խորհուրդ եմ տալիս հայ-
կականութիւնից զուրկ աշխատութիւններ չը
մտցնել ինչպէս Պարոնդեանի «Հաղար երա-
նին» և Արիւրիկանի «Մայր Արարիկ»։ Սա ա-
ռաջինն է, աշխատասիրականը։ Ինչ վերաբերում
է երկրորդը—կատարողական մասին, հարցը կը
լինի այսպէս։ Նթէ պ. Շահամանյան եւրոպական
երգով եւրոպացուն է դարձանքում, ապա ուրեմն

բերանը շատ հեռու են գտնվում, որտեղից չա-
լակով ջուր կրելը այնքան էլ հեշտ լաւ չէ աղ-
բաւ բնակիչների համար, որոնք ոչ «հոտաղ-
ներ» (ծառաներ) ունեն և ոչ էլ մշակներ...

Ձը հայած որ քաղաքի շուրջը, սարերի ու
բլուրների ներքեւ, շատ ծախիներից կարկաշտով
դուրս են ցայտում սառնորակ ջրեր, սա-
կան այդ ջրերը հոսում են և աննպատակ կոր-
չում, թափվելով դէպի Սեանի ծովափը հոսող
այս և այն գետում։ Աննպատակ ենք ասում, ու-
րովհետեւ այդ զովարար ու թանգազին ջրերն
«տեղ-տեղական» չը կայ... Ջրերի մէջ ապրել և
ջրի համար ներդրելու կրել,—դա մի հանելուկ է։
Բայց թէպէտ այդ մասին տարիներից ի վեր
փողով է գումարվել, խորհուրդ է կայացվել և
փողեր ծախվել՝ քաղաքի դանադան մասերում
աղբիւրներ կամ ջրեր անցկացնելու համար, բայց
այնու ամենայնիւ այդ բոլորը դարձեալ աննպա-
տակ է կորել։ Ահա ինչու։

Մասին 2—3 տարի առաջ նոր-բայազետցիք
մտածեցին քաղաքից մի վերստ հեռու դէպի ա-
րեւմուտք գտնվող «Երան» ջրաբանից մի մեծ
խորովակ ջուր բերել դէպի քաղաք և տարածել
այս և այն քաղաքամասում և այդ պատճառով
մի վարպետ վարձեցին, որը կարճ ժամանակից
յիտու ջուրը բերեց քաղաք և մի քանի առանձին
ճիւղերի բաժանեց։ Աղբիւրները կառուցվում էին
չափաւորանքով, որովհետեւ «Երան» ջրամ-
բարի տրամագիծը ցածր է գետնի այն մակերե-
ւոյթից, որտեղ կառուցվում էին աղբիւրները։
Աշխատանքը դեռ վերջացած չէր, սակայն ջուրը
վաղում էր իւրաքանչիւր աղբիւրի խորովակում,
կը վարպետը իր ջրի տակ (մի կողմ) խօսում
էր՝ «Ինձ գործն էլանալ չը կարելի է, ինչ չէ... Եւ
իսկաւ վարպետը դեռ «Երան» գետին չը բարձրա-
ցած՝ աղբիւրներից մի քանիսը կամաց-կամաց սկը
սեցնել նուագել և վերջը ցամաքեցին հոսելուց։
Այժմ մի քանի աղբիւրներ մնում են բոլորովին
խափան և մի-մի աւերակների են նմանում... Հոգ
տանդնի հիւ է...

Եւ ահա Նոր-Բայազետի այլ և այլ թաղերի
բնակիչները իրանց լուսնու և բանիցնելու ջուրը
ստիպված են վերցնել թէ հորերից և թէ «Կա-
վառ-Ջայ» անուանված գետից, որի ջուրը այն-
քան էլ մաքուր չէ՝ այս և այն կողմից անձրի և
այլ կեղտոտութիւնների ջրեր իր մէջ ընդունելու
պատճառով։

Ս.

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Ապրիլի 7-ին

Անանուն թերթի մէջ գրված էր, որ իբր թէ
Ղարաբաղի եկեղեցական պատգամաւորների մե-
ծամասնութիւնը (քանի հոգի...) մտադիր է դիմել
Ղարաբաղի թեմի պատգամաւոր պ. Ն. Աթաբե-
գեանին, որ նա կաթողիկոսական ընտրութիւն-

նրա երգած հայկականը որչափ աւելի պիտի
հիացնէ նոյն եւրոպացուն։

Նրա մասնակցութեամբ գործը ապահոված
կարելի է համարել միայն եթէ նրա երգածը լաւ
գրված, լաւ կազմված է, իսկ եթէ անյարմար
կը լինի կարծիքը՝ նրա ծառայութեամբն էլ
մենք մեր նպատակին հասած չենք լինի։ Նա
իր դերն ունի, որում մըցել նրա հետ այժմ ոչ ոք
չէ կարող։ Նա հրաշալի երգող է, արտայայտող
է, գեղարուեստապէս կատարող, պատկերացող
է, և այդ դերումն էլ պէտք է կանգնած լինի,
այդտեղ նա ամենաբարձր է, առաջինն է, եղա-
կանն է։ Իսկ հայկական երաժշտութեան խմբա-
գրութիւնը՝ ինչպէս է երգելը միայնակ, խմբի,
օրկեստրի և պիանոի վերածելը, այդ բոլորը
պէտք է յանձն առնէ մի հեղինակ-երաժիշտ և
կեղեցական, բնական, աղբային և փողովորական
երաժշտական ճիւղերի համար, որոնք պէտք է լի-
նեն ծրարում։

Մասնակցելու համար էկզպոնենտ կարող են
հայերը ունենալ չորս տեսակ, և այդ չորսից
պէտք է ընտրել աւելի լաւագոյնը և ոչ թէ էժանա-
զինը։

ա) Տեսնել է. Շահամանյան միայնակ, նուա-
գածութիւնը նրան կուղեկցէ համապատասխան
կերպով և դա բաւական կը լինի։

բ) Շահամանյան մի փոքր 8 հոգուց բաղկա-
ցած՝ բայց զօրեղ խմբով։

գ) Շահամանյան հէնց Վիեննայում, եթէ կա-

ներին ձայն տալ թրքահայ արժանաւորագոյն և-
պիակապաներին (իմա Աթաբեգեանին, Խաչատրեանին
և Խաչատրեանին)։ Այդ չիմո լուր է, որովհետեւ
թեմի պատգամաւորների ահալին մեծամասնու-
թիւնը երբեք մտադիր չէ մի որ և է հրահանգ
տալու պ. Աթաբեգեանին, քանի որ նա լաւ
գիտէ, թէ ինչ ուղղութեան է պատկանում պ.
Աթաբեգեանը՝ ներկայ կաթողիկոսական խնդրում։
Պ. Աթաբեգեան ընտրվել է 36 ձայնով ընդդէմ
հինգի, և այդ 36 անձինք ընտրութեան ժամա-
նակ շատ լաւ գիտէին, որ պ. Աթաբեգեան պատ-
կանում է «Մշակ» կուսակցութեան և ոչ թէ
ընտրութիւնից յետոյ են այդ խնցիկ, ինչպէս ա-
սում է ոմն Դանիէլով, որը ընդդէմ է եղել պ. Ա.
Թաթեգեանից թեմաւորութեանը։ Ուրեմն շատ պարզ
է, թէ Ղարաբաղի թեմը որոնց է ուղղում կա-
թողիկոս տեսնել...

Ապրիլի 4-ին, ճրագալցից երեկոյեան, տեղիւ
Ղազանչեցու եկեղեցում պատարագին երգում էին
հայոց օրիորդաց դպրոցի աշակերտուհիները։

Շատ վատ աղբիւրութիւն թողեց «Մշակում»
պագագրված պ. Չախաւեանի նամակը, որով նա
յայտնում է, որ Ռ. Պատկանեան չքաւոր դու-
թեան մէջ է... Միթէ այն մեծ բանաստեղծը, որը
սերունդներ է կրկնել, որը բանաստեղծութիւննե-
րը ոգեւորում են ամեն մի ընթերցողին, որի եր-
գերը լուսնու են ամեն մի անկիւնում,—միթէ, ա-
սում ենք, այդպիսի գործիչը պէտք է տաւապի
չքաւորութեան մէջ։ Միթէ ամօթ չէ, որ նա
այսօր այդ դրութեան մէջ է։ Այո, ամօթ է և
մեծ ամօթ կը լինի, եթէ մենք, հայերա, չաշխա-
տենք հոգալ մեր սիրելի բանաստեղծի համար...
Բաւական է, որքան անտարբեր մնացնեք...

Մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացից պ. Ղ.
Աղայեանի «Իմ տեսակցութիւնը խորհման հայրե-
կի հետ» յօդուածը, որը և շատ լաւ տղաւորու-
թիւն թողեց, որովհետեւ այսօր ամբողջ հայ ժո-
ղովրդի բաղձանքն է տեսնել Հայրենի կաթողի-
կոս։ Ով այդ ուրանում է, նա և դուրս է...

ՆԱՄԱԿ ԽՈՒՄԳԻՐԻՆ

Կարս, 5 ապրիլի.

Մամուլի միջոցով ամենայն լրջութեամբ հետե-
ւելով թիֆլիսում տեղի ունեցած պատգամաւորա-
կան ընտրութիւններին և տեսնելով որ մի այդ-
պիսի վեհ գործում անգամ մի խումբ մարդիկ ի-
րանց թող են տուել ընտրողական սկզբունքների
դէմ ակնհայտ դեղձումներ, հասարակութեան իրա-
ւունքների բռնադատում, մենք ստորագրող կար-
սեցիներա, իբրեւ հայ ամբողջութեան մի մաս, մեր
սրբազան պատգամաւորութիւնը համարեցինք հեռա-
գրով դիմել Ս. Արեւիկ և շտապեցինք միացնել
մեր ձայները մարտի 8-ի ապրիլին ընտրութիւն-
ները դէմ բողոքող պատգամաւորների ձայներին։
Մեր այդ պատգամաւորութիւնը կատարելուց յետոյ,
յայտնում ենք մեր խորին շորհակալութեանը
լուրի է յատկապէս դեռ համար պատրաստած
խմբով։

դ) Շահամանյան մի մեծ՝ 60 հոգուց բաղկա-
ցած խմբով, օրինակ Բազումից։ Այս չորս ձեռն էլ
լաւ են, բայց ոչ առանց հեղինակ-երաժիշտի՝
որի գործը պէտք է լինի երգող միացնել օրկեստրի
և պիանոի հետ, և ինչպէս վերին ասեցի, այդ
հեղինակը պէտք է լինի հոգով ասիական և գի-
տութեամբ եւրոպական լաւ երաժիշտ—թէօրիկ,
որովհետեւ հայկական մուզիկան արդէս է պա-
հանջում։

Այդ չորս դէպքումն էլ առաջարկում եմ ժա-
ռայութիւնս և յուսով ու վստահ եմ, որ լաւ կը
տանեն։ Մենք պ. Շահամանյանին հետ պէտք է
միանանք։

ա) Դեպքում եւ երգերը կը խմբադրեն, վերա-
ծելով նուագածութեան ըստ հարկին ներդաշնա-
կութեամբ։

բ) Դեպքում, նոյն գործը կը կատարեն 8 զօրեղ
երգողների համար։

գ) Դեպքում, վաղորդ կը գնամ Վիեննա այնտեղ
խումբ պատրաստելու համար։

դ) Նթէ մի քանի դժուարութիւններ հեռացվեն՝
Բազում խումբը կը տանեն։

Խմբով արտասահման գնալու հարցը իմ պատ-
րաստութիւններս և ցուցահանդէսի ծրագրերս կը
յայտնեմ «Մշակ» հետեւող համարում։

Կարա-Մուրդա

[illegible]

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՀԱՅՈՑ ՄԻՆՈՒԻ ԱՏԵՆԻ ՄԷՋ նշանակված է ա-
ճուրդ վարձով տարւո Համար ամենատեսակ արդիւնքը Ս. ԷՎԼիամճի արժողին պատկա-
նեայ գիւղերի այն է՝ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻ 20 և 22 մայիսի տարւոյս. Օշականի և Մոշնւոյ
26 և 29 նոյն ամսոյ. Եղուարդի և Մապտարու 3 և 5 յունիսի. և Բշնւոյ 8 և 10 նոյն
ամսոյ:

Անդամ կոնսիստորիայի Համազասպ վարդապետ
1—4 (Տ)

РУССКИ

Վ ԻՊԻԿՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՀԱՅՈՐ ԱՌԱՋԻՆ
 Հեղինակի երևույթը թանկատիկ էր, զինն է 2 ր., ճանապարհածախսով 2 ր. 25 կ.
 Յանապոլները կարող են դիմել Հեղինակի պրիմի հասցեով՝ Тифлиси. Сергѣевская
 ул. № 20, д. Лисицева, Анна Раффи և Կոնստանտին գրավաձառանոցին։
 (№ 38) 3—3

ՄԻԶՈՅ ՄԱՐԿԻՍ ԴԵՄ

ԲԺՅԿԱԿԱՆ ՂԵՎԱՐՄԱՆԻՏԻԿ ԹՅՆԱՏՐԻՎԱԾ

ՕԼՖԱԿՏՕՐԻՈՒՄ ՆՈՒԴԻ-
ԼԻՆ

Մ. Լ. ԺԻՐՄՈՒՆՍԿՈՒ

Ծախսվում է 40 կողակոպ

Կեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կոմկոսեան Ընկերութեան մէջ Թիֆլիս-
 № 12 23—40

ՀԱՃՈՒԵԿՃԻՌ

ፆ ገ ቃ ሊ ኮ ሀ ኮ ሂ ሳ ቴ ኩ ሰ ሪ ሠ ሓ ሤ ሶ ሸ ረ

91-ն Մարտի 1892

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք	Թիֆլիսում	Բազուխի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկ (անձեռն թղթագիր).....	162,327—72	122,997—37	285,325—09
2. Ընթացիկ հաշիվ Պետական Բանկի՝ բաժնում.	1,243,000 —	391,000 —	1,634,000 —
3. Զեղչում (Disconto) մուրհակաց երկու ստորաբաժիններ.....	2,528,132—36	1,125,722—38	3,653,854—74
4. Զեղջ. մուրհ. ապահ. տոկոսաքեր թղթերով.	40,000 —	— —	40,000 —
5. Զեղչումն տոկոսաքեր թղթ., կտրծն. և այլն.	15,227—72	9,468—38	24,696—10
6. Փոխատու թիւն գրավաւանով ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաք. թղթերի. բ) ոչ ապահ. » » » գ) արարելների. դ) Ոսկւոյ և արծաթի. է) Բանկի պատկանեալ տոկոսաքեր թղթեր. զ) Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր. 7. Թղթակիցներ ա) Նոյս հաշիւը (Loro)..... բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)..... 8. Բաժնիւնրի հաշիւը կենտր. վարչութեան հետ կենտրոն. վարչութեան հաշիւը բաժնիւնրի հետ..... 9. Բողոքուած մուրհակներ..... 10. Պայմանաժամր անցուցուած փոխատու թիւն-ներ..... 11. Ընթացիկ ծախսեր..... 12. Կահարարաւիք և սկզբնական ծախսեր..... 13. Զեռ ստացուելիք ծախսեր.....	1,111,470—97 205,733 — — — — — 976,295—47 43,512—47 — — — — 2,129,096—60 2,443,263—64 392,991—83 — — — — 31,775— 14,003,—88 2,656—75 37,472—04	522,097 — 29,365 — 125,939 — 12,025—62 66,332 — 475—17 — — — — — — 9,760 — 6,170—83 3,002—41 3,620—01	1,633,567—97 235,098 — 125,939 — 12,025—62 1,032,627—47 43,987—64 2,129,096—60 2,443,263—64 392,991—83 336,225—62 — — — — 41,535 — 20,174—71 5,659—16 41,092—05
Ի Ա.	11,376,959—45	2,754,200—79	14,131,160—24

Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բազուխի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագումր.....	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագումր.....	191,665—21	— —	191,665—21
3. Դրամական աւանդներ ա) Պայմանաժամով բ) ց'Պահանջ..... գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ..... դ) » » պայմանաւոր..... 4. Փոխառումն պետ. բանկայի թիֆլ. բաժն. սպահովված զեղչեալ մուրհակներով.. 5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ պետ. բանկի թիֆլ. բաժն. ապահով. տոկոս. թղթերով 6. Թղթակիցներ ա) Նոյս հաշիւը (Loro)..... բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)..... 7. Բաժնիւնրի հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ. կենտրոն. վարչութ. հաշիւը բաժնիւնր. հետ. 8. Բանկի բաժնետոմսներու անվճար կտրծն- ների բայխը..... 9. Զը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողու- թեանց..... 10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարա- կաններ..... 11. Փոխանցիկ գումարներ..... 12. Բողոքված մուրհակները..... 13. Արդիւնք.....	2,868,956 — 307,956 — 1,649,553—74 — — — — — — 2,161,419—95 2,540,705—99 — — 303,994—35 6,378—60 77,536—84 68,460—24 33,848—19 485 — 165,999—34	532,569 — 40,390 — 1,569,176—66 120,927—24 — — — — — — — — 339,580—97 — — — — 19,540—53 45,017—60 36,087—85 — — 50,910—94	3,401,525 — 348,346 — 3,218,730—40 120,927—24 — — — — 2,161,419—95 2,540,705—99 339,580—97 303,994—35 6,378—60 97,007—37 113,477—84 69,936—04 485 — 216,910—28
Ի Ա.	11,376,959—45	2,754,200—79	14,131,160—24